

**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»**

Курепін В.М.,
*старший викладач кафедри
методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету
м. Миколаїв, Україна*

Сьогодні не викликає сумніву той факт, що вища школа покликана готувати спеціалістів, здатних до самостійної творчої діяльності. Весь навчально-виховний процес має бути побудований так, щоб всебічно розвивати у студентів активність і діловитість, не тільки озброювати їх глибокими знаннями, а й, що найважливіше, виховувати здатність творчо мислити й діяти самостійно [1]. Життям доведено, що лише ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, розуму й діям, будуть насправді ґрунтовними.

Саме тому необхідно поступово переходить від передачі інформації до формування у студента вмінь і навичок самостійної роботи [2]. Значущість проблеми самостійної роботи знайшла своє відображення як у класичній педагогічній спадщині

(Ж.-Ж. Руссо, Ф.А. Дістервег, Я.А. Коменський, Й. Г., К.Д. Ушинський), так і в сучасних дослідженнях (А.Б. Веліховська, М.М. Солдатенко, С.У. Гончаренко, Л.О. Комісарова, В.В. Ягупов). На думку вчених, саме самостійна робота студентів нині має стати основою процесу підготовки фахівців. Сьогодні існує багато наукових підходів до проблем організації самостійної роботи. Особливого значення нині набуває системний підхід [3]. Сутність підходу полягає в тому, що самостійна робота розглядається як педагогічна система, що містить структурні й функціональні компоненти. Це орієнтує дослідника і практика на необхідність підходу до аналізу явищ життя як до систем, які мають визначену структуру і свої закони функціонування.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом без посередньої участі викладача [4], є одним з засобом засвоєння навчального матеріалу під час позааудиторної навчальної роботи. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, їх поглиблення, а також набуття та вдосконалення практичних навичок і вмінь відповідно до обраного напрямку підготовки.

Види організації самостійної роботи можуть бути різноманітними, однак завжди слід керуватись принципом активізації розумової діяльності, стимулюючи потребу в поглибленні одержаних знань шляхом використання різних видів самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи студента з дисципліни «Безпека життєдіяльності» визначається робочою навчальною програмою, завданнями та рекомендаціями викладача [5]. Самостійна робота студентів включає такі види:

- підготовка до поточних аудиторних занять (лекцій, практичних, участь в рольових та ділових іграх);
- робота над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни, що винесені на самостійне опрацювання студентів;
- підготовка до всіх видів контрольних випробувань (самостійні індивідуальні роботи, тести, колоквиуми, іспити);
- виконання індивідуальних творчих письмових робіт, які винесені на самостійну роботу студента;
- виконання індивідуальних та колективних творчих робіт у вигляді електронних матеріалів, аудіо та відео матеріалів (презентації, відеофільми тощо);
- робота над першоджерелами (книги, статті);
- робота у студентських наукових гуртках;
- наукові дослідження під керівництвом викладачів кафедри методики професійного навчання МНАУ;
- участь у науково-практичних конференціях, конкурсах, олімпіадах,
- підготовка наукових публікацій;
- самооцінка студентом рівня особистих знань, умінь та навичок (теоретичні питання для самоконтролю, тести для самоконтролю знань тощо).

Робоча навчальна програма з дисципліни «Безпека життєдіяльності» повинна передбачати: визначення в кожній темі дисципліни питань, які виносяться на самостійну роботу студентів, з посиланнями на основну та додаткову літературу; перелік рекомендованої навчальної та інструктивно-методичної літератури до практичних занять. Також є окремі розділи по кожній темі, в яких укладач визначає

мету та основні види можливих індивідуальних завдань самопідготовки, тематику (перелік тем та завдань), критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів. У методичних рекомендаціях з вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» та виконання індивідуальних завдань самостійної підготовки для студентів МНАУ є вимоги до виконання та обсягу самостійної роботи при вивченні дисципліни протягом семестру, теми та питання теоретичного матеріалу дисципліни, які виносяться на самостійну роботу студентів.

За змістом та формою самостійної роботи згідно робочої навчальної програми з дисципліни «Безпека життєдіяльності» всі види самостійної роботи можна поділити на групи: блок творчих домашніх самостійних робіт студента, роботи, які необхідні для засвоєння навчальної програми курсу; блок пошуково-аналітичної діяльності студента; блок наукової роботи.

Творчі домашні самостійні роботи (індивідуальні, колективні), можлива участь в інтерактивних семінарах, заняттях з використанням тренінгових форм, рольових та ділових іграх тощо є складовою пошуково-аналітичного та наукового блоків самостійної роботи студента.

Самостійна робота з дисципліни «Безпека життєдіяльності» передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його закріплення, застосування на практиці, повторення матеріалу [6]. Організація самостійної роботи повинна систематизувати роботу студента протягом всього семестру, вона має охоплювати матеріали лекцій, виконання самостійних різнорівневих проблемних та практичних завдань, розробка мультимедійних презентацій, реферування.

Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань, результатів її виконання [7]. Необхідно формувати соціально-особистісні компетенції, зокрема – здатність вчитися, а саме: збагачувати власну духовну культуру шляхом самоосвіти, творчо працювати над поглибленням і удосконаленням культурно-освітніх знань. Тому, створюючи систему самостійної роботи студентів, викладачу необхідно, по-перше, навчити їх вчитися (це потрібно робити з перших занять вивчення дисципліни), по-друге, ознайомити з психофізіологічними основами розумової праці, технікою її наукової організації. Серед основних навчальних умінь і навичок, які необхідно засвоїти студентам для успішної самостійної роботи, одне з перших місць посідають уміння і навички роботи з науковою літературою, тобто професійно-орієнтоване читання.

В індивідуальному плані роботи викладачавідображається навчальна, методична, наукова та організаційна робота протягом навчального року, яка передбачає наявність розділів «Навчально-методична робота», «Організаційно-методична робота». В цих розділах викладач планує, в тому числі, і розробку методичного забезпечення самостійної роботи студентів. Викладачі дисципліни «Безпека життєдіяльності» формують індивідуальні електронні та індивідуальні (паперові) папки викладачів, у яких знаходяться розроблені навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів. Папки розміщені як в електронній базі МНАУ, так і на кафедрі методики професійного навчання інженерно-енергетичного факультету.

Професорсько-викладацький склад кафедри методики професійного навчання МНАУ націлені на удосконалення методичного забезпечення самостійної роботи студентів. Тому при створенні навчально-методичних комплексів з дисципліни «Безпека життєдіяльності» провідне місце посідає методичне забезпечення

самостійної роботи студентів. При організації самостійної роботи необхідно приділити особливу увагу особистісно зорієнтованому підходу, розвитку творчих здібностей, визначенню нестандартних завдань.

Самостійна робота активізує самостійну творчість студента, оскільки будується викладачем з урахуванням його особливостей та інтелектуальних знань, впливає на формування основ професійних якостей особистості, оскільки виступає засобом формування можливості до самореалізації, самоконтролю, самоаналізу.

Таким чином, можна зробити наступні висновки: самостійна робота - це шлях до професійної кар'єри, який формує фахову самостійність і мобільність випускників, а задача професорсько-викладацького складу МНАУ правильно її організувати.

Список використаних джерел:

1. Веліховська А. Б., Курепін В. М. Психолого-педагогічні проблеми готовності викладачів до організації дистанційного навчання. // Наука, освіта, культура: матеріали міжнар. науково-практичної конференції, присвяченої 30-й річниці Комратського державного університету, 11 лютого 2021 р., м. Комрат. Молдова : Комратській державний університет, 2021. Т. 1: Економічні науки. Сільське господарство і переробна промисловість. Інформаційні технології, математика і фізика. Право і політичні науки. Психолого-Педагогічні науки. С. 462-466. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8486>.

2. Бендера І. М. Проблеми інженерно-педагогічної освіти / Бендера І. М. //Збірник наукових праць.- Харків, УПА, 2004р. - №8 – С. 26-39.

3. Горбунова К.М. Сучасні технічні засоби навчання в процесі викладання загально-технічних дисциплін / Горбунова К.М., Рябоконт О.В.// Зб. Тези доповідей Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу. – 2009.

4. Курепін В. М. Проблеми вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльність» в Миколаївському національному аграрному університеті // Цивільний захист: збереження життя, матеріальних цінностей та довкілля: матеріали VI міжнародної заочної науково-практичної конференції, 01.03.2021. Мінськ, Республіка Білорусь : УЦЗ, 2021. С. 153-157. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8878>.

5. Демченко А. В. Знання безпеки життєдіяльності - запорука збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти / А. В. Демченко // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України: 32-ї студентської науково-теоретичної конференції, 18-20 березня 2020 р., Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2020. - С. 90-93. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7027>.

6. Білецький Д. О. Smart-технологія як інструмент пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020р. С. 69-71. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8145>.

7. Сидоренко В. В. Smart-технології в освітньому процесі // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 72-74.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8146>.